

THỰC TRẠNG VÀ GIẢI PHÁP RÈN LUYỆN KỸ NĂNG NGHE HIỂU TRONG VIỆC HỌC NGOẠI NGỮ ĐỐI VỚI SINH VIÊN KHÔNG CHUYÊN Ở TRƯỜNG ĐẠI HỌC – CAO ĐẲNG

NGUYỄN NGỌC AN*

TÓM TẮT

Trong bốn kỹ năng ngôn ngữ, kỹ năng nghe hiểu được coi là một trong những kỹ năng khó nhất đối với sinh viên không chuyên tại các trường đại học và cao đẳng hiện nay. Bài viết này nhằm nêu ra những thực trạng để có giải pháp phù hợp trong việc học tập – rèn luyện kỹ năng nghe hiểu của đối tượng sinh viên không chuyên trong thời gian gần đây. Dựa vào mục đích, yêu cầu của môn học, và phân tích những khó khăn khách quan cũng như chủ quan để mong muốn sinh viên học tập – rèn luyện kỹ năng nghe hiểu đạt hiệu quả tốt nhất.

ABSTRACT

Status and measures to drill listening comprehension skill in studying foreign languages for non-major English learners at universities and colleges

Of four language skills, listening comprehension is considered one of the most difficult skills for non-major English learners in universities and colleges today. This article is about the status based on the objectives and requirements of the subject, and analysis objective and subjective reasons in order to suggest suitable measures in drilling listening comprehension skill for the above students to gain the best efficiency.

Trong những năm gần đây, việc giảng dạy ngoại ngữ tại trường đại học và cao đẳng theo hướng giao tiếp là phương pháp chủ đạo được áp dụng rộng rãi cho tất cả các lớp các hệ theo chương trình của Bộ Giáo dục & Đào tạo quy định. Việc rèn luyện cho sinh viên những kỹ năng giao tiếp được xem là mục tiêu cơ bản trong tiến trình dạy và học tiếng Anh, trong đó cả bốn kỹ năng Nghe - Nói - Đọc - Viết đều được đặc biệt chú trọng đối với tất cả giảng viên trong các Khoa, Bộ môn ngoại ngữ. Nghe hiểu không còn là kỹ năng ngôn ngữ thụ động mà đã trở

thành kỹ năng chủ động trong đó người học đóng vai trò tích cực của người tham dự thông tin được nghe, xử lý thông tin, hiểu được nội dung để cuối cùng phản hồi lại thông tin đó do Steil, Barker & Wakson (1983) [3] đề xuất. Chỉ khi nào người nghe có thể phản hồi được thì tiến trình nghe mới hoàn tất, quá trình giao tiếp mới đạt kết quả như theo mong muốn. Tiến trình giao tiếp có thể hỏng hay thất bại là do kỹ năng nghe kém. Vì vậy, kỹ năng nghe hiểu được xem là yếu tố cơ bản trong quá trình giao tiếp.

1. Thực trạng và những khó khăn trong học tập - rèn luyện kỹ năng nghe hiểu của sinh viên về việc rèn luyện kỹ năng nghe hiểu

* CN, Khoa Ngoại ngữ Trường Đại học Cảnh sát Nhân dân TP HCM

Dựa trên kết quả của các phiếu điều tra đối với đối tượng sinh viên (100 sinh viên không chuyên ngữ) và đối tượng người dạy (14 giáo viên Khoa Tiếng Anh không chuyên ngữ), đồng thời trên cơ sở đánh giá chủ quan của người nghiên cứu qua các buổi giảng dạy thực tế trên lớp và các cuộc trao đổi cùng sinh viên, có thể nhìn nhận thấy thực trạng học nghe cũng như việc rèn luyện kỹ năng nghe của sinh viên hiện nay như sau:

Hầu hết sinh viên đều cho rằng học kỹ năng nghe hiểu là khó khăn nhất, và một số sinh viên thì cho rằng kỹ năng nghe là khá mới, cho dù những đối tượng sinh viên này đã trải qua thực tế học tiếng Anh 7 năm hoặc ít nhất 3 năm theo chương trình phổ thông. Trong khi đó, giai đoạn đào tạo tại trường đại học theo phân phối chương trình mỗi học kỳ 120 tiết (10 tiết/ tuần), trong 12 tuần 1 học kỳ, thời lượng sử dụng cho kỹ năng nghe hiểu là quá ít. Thời lượng dành cho việc tự học của sinh viên lại càng ít hơn, rất ít sinh viên thừa nhận có luyện nghe thêm ở ký túc xá hoặc ở nhà khoảng 1 giờ đến 2 giờ/ tuần. Một điều đầy lo ngại khác là hầu hết sinh viên đọc phần ghi lại lời băng qua phần (tapescript) trước khi thực hiện kỹ năng nghe. Vì vậy, đó là một thói quen không tốt tạo nên quá trình nghe hiểu không đáp ứng đúng yêu cầu, mục đích và có thể lãng phí thời gian.

Bên cạnh đó, tâm lý mỗi sinh viên đều mong muốn nghe và nhớ được 100% thông tin và hiểu bằng tiếng Việt từng câu từng chữ mà không xác định được nội dung trọng tâm, không nắm bắt được

thông tin cốt lõi trong quá trình nghe. Chính vì vậy làm cho người học mệt mỏi và có biểu hiện lo sợ trong giờ học nghe.

Tình trạng lớp đông và trình độ không đồng đều cũng gây không ít khó khăn cho người dạy trong việc xử lý các tình huống trên lớp. Mặt khác, trong lớp cả thầy và trò đều không phải là người bản xứ, sinh viên ít có điều kiện nghe đúng thứ tiếng Anh bản xứ dẫn đến sinh viên phản ứng chậm mỗi khi được đặt vào các tình huống giao tiếp cụ thể. Một số sinh viên có thái độ học tập thụ động và ỷ lại trong những giờ học và rèn luyện kỹ năng nghe, vì các em cho rằng trong việc đánh giá kết quả học tập môn tiếng Anh không có nội dung kiểm tra hay thi để đánh giá kỹ năng hiểu.

Về trang thiết bị giảng dạy, hiện nay các trường đại học và cao đẳng đã trang bị những phòng lab tương đối hiện đại cùng các thiết bị khác như máy chiếu, máy tính v.v... Nhưng việc đưa vào khai thác và sử dụng chưa đạt hiệu quả cao. Ngoài ra sự bảo trì bảo dưỡng chưa tốt, chưa kịp thời dẫn đến có những thời điểm bị gián đoạn. Một số trang thiết bị khác chưa đồng bộ, phong phú (băng, đĩa...).

Ngoài những thực trạng trên, sinh viên còn gặp phải một số trở ngại khác như:

- *Thiếu kiến thức văn hoá của nước bản xứ*: Wardhaugh (1986) [5] khẳng định ngôn ngữ và văn hoá có mối liên hệ không thể tách rời (inextricably), không thể hiểu và đánh giá ngôn ngữ ngoài yếu tố văn hoá. Do vậy, sinh viên đem áp đặt văn hoá, phong tục tập quán của nước

mình vào để giải mã nội dung thông tin trong bài học sẽ không đúng, dẫn đến hiểu sai ý tưởng của nội dung cần chuyên tải.

- *Thiếu kiến thức ngôn ngữ*: Vốn từ của sinh viên còn nhiều hạn chế là trở ngại lớn nhất đối với quá trình học tập và rèn luyện kỹ năng nghe hiểu. Khi gặp từ mới, sinh viên thường phải dừng lại suy nghĩ dẫn đến không nắm bắt được thông tin tiếp theo. Cách phát âm từ vựng cũng là một sự trở ngại nữa cho sinh viên. Những sự biến đổi âm trong lời nói nhanh và liên tục trong bài so với cách phát âm rõ ràng từng âm tiết của giáo viên trong lớp làm cho sinh viên bối rối. Ngoài ra có sự xuất hiện đồng hoá âm (assimilation), hiện tượng nuốt âm (elision), sự đồng âm khác nghĩa (homophone). Những yếu tố đó là những khó khăn không nhỏ đối với sinh viên không chuyên ngữ ở trường đại học và cao đẳng.

2. Các giải pháp khắc phục

Mỗi chúng ta cần phải hiểu rõ quá trình học tập - rèn luyện kỹ năng nghe hiểu, phải xây dựng cho mình những kỹ năng nắm bắt thông tin bằng nhiều phương pháp khác nhau. Sử dụng những kiến thức cơ bản của mình để nắm bắt được thông tin nhanh, đúng nhất. Xác định rõ việc rèn luyện kỹ năng nghe hiểu không chỉ giúp cải thiện kỹ năng nghe mà còn phát triển được những kỹ năng khác như kỹ năng nói, kỹ năng đọc hiểu. Qua bài viết này, tôi xin đưa ra một số ý kiến sau:

- *Về phía giảng viên*: Mỗi giảng viên tiếp tục nâng cao ý thức học hỏi đồng nghiệp để không ngừng đổi mới phương pháp giảng dạy kỹ năng nghe hiểu. Tất cả giảng viên cần có sự hợp tác, chia sẻ kinh nghiệm với đồng nghiệp để tìm ra phương pháp giảng dạy tối ưu áp dụng vào từng bài giảng. Ngoài ra, cần sử dụng nhiều nguồn tài liệu khác nhau, có độ khó dễ khác nhau để phù hợp với từng trình độ của sinh viên, không làm cho sinh viên khá nhàm chán đồng thời sinh viên yếu không nản.

- *Về phía sinh viên*: Mỗi sinh viên cần nhận thức đúng mục đích và yêu cầu của việc học tập - rèn luyện kỹ năng nghe hiểu để lên kế hoạch điều chỉnh kỹ năng này đạt hiệu quả cao. Mỗi bạn sinh viên cần tuyệt đối tránh thói quen xem trước tapescript. Trước mỗi hoạt động nghe, các bạn cần suy nghĩ trao đổi những vấn đề liên quan đến chủ đề nghe và không áp đặt mình phải hiểu được 100% thông tin ngay trong lần nghe đầu tiên. Bên cạnh đó, mỗi bạn sinh viên cần tận dụng mọi cơ hội, mọi lúc mọi nơi có thể luyện nghe, nâng cao ý thức tự học ở ký túc xá, ở nhà.

- *Về phía Khoa, Bộ môn ngoại ngữ*: Có kế hoạch chi tiết cho phần rèn luyện kỹ năng nghe hiểu, cần dành riêng 1/5 thời lượng của cả học kỳ (25 tiết) để thực hiện kỹ năng này. Khoa, Bộ môn tiếp tục duy trì công tác phân loại trình độ ngoại ngữ của sinh viên trong các học kỳ đầu tiên nhằm tạo sự đồng đều trong các lớp và khắc phục tình trạng số lượng sinh viên trong các lớp đông sẽ được chia nhỏ

ra thành nhiều lớp. Một điều đáng chú ý, sau mỗi học kỳ Khoa, Bộ môn cần có những hình thức kiểm tra đánh giá khả năng nghe hiểu của từng sinh viên để đưa vào làm kết quả học tập của khoá học. Ngoài ra, Bộ môn khuyến khích giảng viên, học viên có thể chuẩn bị một số băng đĩa nghe hiểu không nằm trong chương trình như một số chuyện ngắn, phim, bài hát v.v... để thay đổi không khí và làm đa dạng hoá các hoạt động nghe hiểu tại lớp.

- *Về phía nhà trường*: Tiếp tục trang bị những trang thiết bị hiện đại hơn và chú trọng trong công tác quản lý, bảo dưỡng, bảo trì trang thiết bị phục vụ việc dạy và học nghe một cách thường xuyên

theo định kỳ từng tuần, từng tháng. Tạo mọi điều kiện thuận lợi nhất để đáp ứng được yêu cầu học tập của sinh viên trong hoạt động học tập - rèn luyện kỹ năng nghe hiểu.

Để đáp ứng được yêu cầu về trình độ ngoại ngữ của sinh viên sau khi tốt nghiệp tại trường đại học, cao đẳng, mỗi sinh viên cần nỗ lực để rèn luyện tốt các kỹ năng giao tiếp nói chung và kỹ năng nghe hiểu nói riêng. Những nội dung nêu ra trong bài viết này nhằm nâng cao hiệu quả học tập - rèn luyện kỹ năng nghe hiểu của sinh viên, hướng cho sinh viên có điều kiện phát huy để đạt được kết quả học tập tốt nhất trong quá trình học tập tiếng Anh tại trường đại học và cao đẳng.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Anderson, A. & Lynch, (1998) *Listening*, OUP.
2. Nunan, (1991), *Language Teaching Methodology*, Prentice Hall International (UK) Ltd.
3. Steil, L. et al, (1983), *Effective Listening*, Mc. Graw Hill, Inc.
4. Underwood, (1989), *Teaching Listening*, Longman.
5. Wardhaugh, R., *An Introduction to Sociolinguistics*, Basil Blackwell Ltd, 1986.